

ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ БРАЙОН

(11.12.1936—10.05.2003)

11 грудня 2006 р. професору кафедри фізіології та екології рослин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, відомому фахівцю в галузі морфології, анатомії, фізіології рослин та загальної екології Олександрові Володимировичу Брайону виповнилося 67 років.

У 1959 р. після закінчення Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка О.В. Брайон отримав призначення у Ботанічний сад імені академіка Фоміна, де працював на посаді молодшого наукового співробітника до 1961 р. Після цього він був переведений до лабораторії фотосинтезу кафедри

фізіології рослин, де й почалося його творче життя. У 1967 р. О.В. Брайон робить перші кроки на викладацькій ниві як асистент кафедри фізіології рослин й успішно поєднує навчальний процес з науковою роботою, до якої він активно залучав студентів. Протягом багатьох років Олександр Володимирович досліджував природну флуоресценцію тканин і клітин вегетативних органів рослин, ініційовану синьо-фіолетовим та ультрафіолетовим промінням. Одержані дослідником нові оригінальні дані знайшли відображення в його статтях і монографіях. Ці роботи розкривали зв'язок природної флуоресценції хлорофілу рослин з фотосинтезом листків, аналізували наслідки адаптації різних структур до холоду і дії низьких температур, а також зміни стану хлоропластів у зимових умовах. Основну увагу дослідник приділяв функціональній ролі хлоропластів. У 1973 р. вийшла його монографія «Флуоресцентна мікроскопія рослинних тканин і клітин», у якій О.В. детально проаналізував перспективність та інформативність флуоресцентної мікроскопії, можливості її використання для діагностики живих, пошкоджених та мертвих клітин рослинного організму за умов дії несприятливих факторів довкілля.

Коло наукових інтересів Олександра Володимировича було надзвичайно широким — вони стосувалися не лише питань анатомії та морфології рослин за оптимальних умов, а й змін під впливом несприятливих чинників середовища. Він був автором та співавтором двох підручників «Анатомія рослин» (1981, 1992). За видатний внесок у розвиток науки у 1999 р. О.В. Брайон отримав премію ім. М.Г. Холодного НАН України.

Велику увагу О.В. приділяв студентам—фізіологам рослин. Він читав надзвичайно цікаві лекції з нормативного курсу «Анатомія рослин», спецкурсів «Екологія рослин», «Ріст і розвиток рослин», «Стійкість рослин»,

«Цитофізіологія рослин», «Екологічна фізіологія водних рослин», «Фізіологія рухів рослин», «Основи космічної фітофізіології». З ним було надзвичайно цікаво спілкуватися, тому завжди навколо нього юрмилася молодь. Дуже багато уваги Олександр Володимирович приділяв учням та вчителям середніх шкіл. Не рахуючись зі своїм часом, він проводив біологічні олімпіади, готував цікаві завдання та запитання, що могли допомогти молоді опанувати ази біологічної науки. Для дітей з обмеженими можливостями зору разом з співавторами підготував термінологічний словник «Екологія» у 6-ти книгах. Для молоді видав цілу низку книжок, написаних просто, доступно, дуже цікаво: «Руки рослин» (1978), «Как зимуют растения» (1989), «Фізіологія рослин для допитливих» (2003).

О.В. Брайон був людиною енциклопедичних знань. Він активно працював над створенням надзвичайно складних, але дуже потрібних довідників з питань фізіології рослин та екології. Значна частина його праць була присвячена проблемам охорони навколишнього середовища: «Словарь ботанических терминов» (1984), «Экология. Охрана природы. Справочное пособие» (1987), «Биосфера. Экология. Охрана природы» (1987), «Словарь-справочник по экологии» (1994), «Екологія. Охрана природы. Словник-довідник» (2002).

У пам'яті всіх, хто спілкувався з О.В. Брайоном, він залишився Вченим з великої літери, якого завжди вирізняли відданість науці, чесність, скромність, доброзичливість і молодість души. Це був «класичний» Професор Університету — інтелігент, вчитель, наставник, майстер «золоті руки». Пам'ять про Олександра Володимировича Брайона назавжди збережеться у серцях друзів, колег та учнів, а його книги залишатимуться скарбницею наукових знань не лише для біологів, а й представників інших спеціальностей.

*КОЛЕКТИВ КАФЕДРИ ФІЗИОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ РОСЛИН
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА*

Список основних праць О.В. Брайона

- Брайон О.В.* Флуоресцентна мікроскопія рослинних тканин і клітин. — К.: Вища шк., 1973. — 143 с.
- Богданова Т.Л., Брайон О.В., Сіренко Л.А., Чикаленко В.Г.* Посібник з великого практикуму курсу фізіології і біохімії рослин. Ч. 1. — К.: Київ. ун-т, 1974. — 165 с.
- Брайон О.В.* Руки рослин. — К.: Рад. шк., 1978. — 55 с.
- Проценко Д.П., Брайон О.В.* Анатомія рослин. — К.: Вища шк., 1981. — 210 с.
- Словарь ботанических терминов / Под общ. ред. И.А. Дудки.* — Киев: Наук. думка, 1984. — 308 с.
- Брайон О.В.* Шкільна біологічна олімпіада. — К.: Рад. шк., 1986. — 120 с.
- Сытник К.М., Брайон А.В., Городецкий А.В.* Биосфера. Экология. Охрана природы: Справочное пособие / Под ред. К.М. Сытника. — Киев: Наук. думка, 1987. — 523 с.
- Брайон А.В.* Как зимуют растения. — Киев: Вища шк., 1989. — 62 с.
- Сытник К.М., Брайон А.В., Городецкий А.В.* Биосфера. Экология. Охрана природы: Справочное пособие. — Киев: Урожай, 1990. — 208 с.

- Брайон О.В., Чикаленко В.Г.* Анатомія рослин. — К.: Вища шк., 1992. — 272 с.
- Сытник К.М., Брайон А.В., Гордецкий А.В., Брайон А.П.* Словарь-справочник по экологии. — Киев: Наук. думка, 1994. — 665 с.
- Войтюк Ю.О., Кучерява Л.Ф., Баданіна В.А., Брайон О.В.* Морфологія рослин з основами анатомії та цитоембріології / За ред. проф. О.В. Брайона. — К.: Фітосоціоцентр, 1998. — 216 с.
- Брайон О.В., Корнєєв Д.Ю., Снігур О.О., Китаєв О.І.* Інструментальне вивчення фотосинтетичного апарату за допомогою індукції флуоресценції хлорофілу: Методичні вказівки для студентів біологічного факультету. — К.: ВПЦ «Київський університет», 2000. — 15 с.
- Мусієнко М.М., Брайон О.В., Серебряков В.В.* Екологія. Охорона природи. — К.: Знання, 2002. — 550 с.
- Мусієнко М.М., Брайон О.В., Серебряков В.В., Войтюк Ю.О.* Екологія: Термінологічний словник у 6-ти книгах. — К., 2003. — 500 с.
- Брайон О.В.* Фізіологія рослин для допитливих. Стежина в зелений світ / За ред. К.М. Ситника. — К.: Фітосоціоцентр, 2003. — 219 с.
- Мусієнко М.М., Серебряков В.В., Брайон О.В.* Екологія: Тлумачний словник. — К.: Либідь, 2004. — 420 с.